

FÖRSÖK TI SOV NU

AV MAJA SUNDBLOM

EXAMENSARBETE, 30 HP

KONSTHANTVERK, AVANCERAD NIVÅ

HANDLEDARE: IDA-LOVISA RUDOLFFSSON

HDK 2017

INNEHÅLL

Inledning *sidan 5*

DEL 1: GÖRANDET *sidan 9*

DEL 2: TANKEKARTAN RUNT OMKRING ARBETET *sidan 17*

DEL 3: TÄCKET *sidan 27*

DEL 4: BILDER *sidan 37*

"Sy ihop orden. Orden till ett stort täcke. Ord och meningar. Det sedda. Det som sker. Sy ihop. Sy ihop fogarna. Trottoarens kvadratiske stenar, sy ihop. Skosulan med gatstenarna. Sy, sy ihop. Madonnas röst med din egen.¹"

- Lenke Rothman

1. Rothman L. (2001). Stygn. Hedemora: Gidlunds förlag, sid 7

INLEDNING

I mitt examensarbete vill jag prata om textilen som bärare av oss. Vi växer upp i våra sängkläder. Kläderna som bär vår doft. Det finns något magiskt med vardagstextilierna. De som är de mest privata vi äger. De storblommiga örngotten man sov på hemma hos Omma och Affa. De som var så tunna att man nästan kunde se igenom dem. De som var lika mjuka mot kinden som Ommas snälla farmorshänder.

Dessa textilier är för mig ett otroligt material. På dessa tyger har vi levt våra liv. Våra kroppar har slitit tyget. Våra knän och armbågar och kinder och ryggar har natt efter natt lagt sig ner på dessa tyger. Andats ut. De har sugit upp våra tårar, de har tagit åt sig av vår febriga svett. Alla mörka nätter, trötta kvällar, otroliga drömmar. Barn har växt upp i dessa tyger, Affa sov sin sista natt hemma i dem. De är laddade. Med oss. Vi sliter dessa tyger med våra liv.

I mitt examensarbete vill jag alltså prata om textilens närhet till människan. Inte bara textilens fysiska närhet, utan också handlingen av kärlek det innebär att vilja värma någon med en extra filt. Det som önskan om att någon ska vara torr och varm innehåller, ett barns snuttefilt, ens killes kvarglömda tjocktröja.

Titeln på verket är på Föglöddialekt. "Försök ti sov nu" är för mig en slags urkälla till trygghet. Den betyder att någon vakar över mig, att jag är trygg. Samtidigt som jag kan tänka mig tyngden av ansvar de kände, personerna som gång på gång sa det till mig under min uppväxt. Titeln är också en hommage till Iiris Viljanens låt "Ska vi fira" som citeras på sista sidan av den här rapporten. Viljanens skiva *Mercedes* kom att bli som ett soundtrack till mitt arbete framför symasinen.

Utgångspunkten i arbetet har varit moderskapet som en symbol för förlåtelse och trygghet. I boken *Den feminina textilen : Makt och mönster*¹ talar Birgitta Svensson och Louise Waldén om att textilen är feminint kodad. Jag har använt mig av det tänket i arbetet. Jag har sett på moderskapet som en förlängning av den feminina kodningen textilen enligt Svensson och Waldén har.

Täcket blir en symbol för det. Jag ser på täcket om en symbol för trygghet; en mamma som stoppar om sitt barn, kärleken i önskan att inte vilja att någon ska frysa. För skydd, värme och trygghet. Att kunna somna. Men också det tunga ansvar som kommer i och med kärlek. Det svåra i att vilja vara en "bra person" och vilja göra "rätt val" både för sig själv och för någon annan samtidigt. Helt enkelt handlar arbetet om kärlek och komplexiteten i den.

1. Svensson, B., Waldén, L., & Nordiska museet. (2005). *Den feminina textilen : Makt och mönster*. Stockholm: Nordiska museets förlag.

"I never could piece too much of those fancy quilts. I'm just doing it my way, you know(...) I used what I had. I pieced my quilts and made my lining." ¹

- Annie Mae Young, Gee's Bend

¹ Souls Grown Deep Foundation (2013). The Quilts of Gee's Bend. Hämtad 19 april 2017 från <https://vimeo.com/50454661>

**DEL 1:
GÖRANDET**

MANTRAT

Ett mantra är något som man koncentrerar tankeverksamheten på under meditation. Mantrat är ett ord, ett namn på Gud, eller ett citat ur någon religions läroskrifter, som man konstant ska upprepa, tills mantrat följer en i både vaket och sovande tillstånd.

Mantra kommer från roten Man, dvs sinne och Tra som betyder befria. Alltså betyder mantra ett ord eller namn som befriar sinnet. Syftet är att stilla sinnet genom att låta det arbeta med en enda sak. Den djupare meningen är att förstå, eller att förenas med filosofin som ligger bakom mantrat.

Lappar, lappar, lappar
Stygn, stygn, stygn, stygn, stygn
Sömmar, sömmar, sömmar, sömmar, sömmar
Linjer, linjer, linjer, linjer, linjer, linjer, linjer, linjer, linjer

Jag jobbar med ett för mig laddat material. Slitna, håliga, kasserade lakan. Något har varit mitt, några farmors och några köpta second hand. Jag bearbetar det på ett sådant sätt att det får en förstärkt betydelse. Materialet är för mig magiskt. Det är på sätt och vis ett livspussel jag bygger. Klipper sönder, bygger upp. Lapparnas uppbyggnad. De är som inslag i en väv, som stygnen i ett broderi, som cellerna i en kropp. Upprepningen är viktig. För mig handlar egentligen allting om upprepningen. Textil *är* för mig upprepning. Meditation.

Maska efter maska efter maska efter maska efter maska.

Stolpe efter stolpe efter stolpe efter stolpe.

Tråd efter tråd efter tråd efter tråd.

Inslag efter inslag efter inslag.

Stygn efter stygn efter stygn.

Lapp efter lapp.

Cell efter cell.

Det är viktigt för mig att arbetsprocessen inte blir för torr. Någonstans i processen måste det bli kladdigt. Jag skulle säga att det handlar om att jag måste använda kroppen i något läge. Färgning passar mig bra. Att få vrida ur blöta tyger, mäta upp salt, röra om i en gryta. Få lite färgsprätt på kläderna. Lyfta, kladda, testa, ta beslut, vara tvungen att vänta på att det ska bli klart, spänningen när det sen är färdigt.

Hur blev det?

Blött- torrt

blött- torrt.

NATURLIG FÄRGNING

I det här arbetet har jag färgat naturligt. Det betyder att jag inte har använt mig av några kemikalier. Till hjälp har jag haft Lina Sofia Lundins bok *Naturlig färgning: mat och kläder i ett kretslopp*¹. Min favoritfärg visade sig komma av blötlägningsvattnet från svarta bönor. Efter att de fått ligga i blöt i 24 timmar silar man bort bönorna (som sen kokas och äts upp) och sparar vattnet, spär med lite mer vatten och sen läggs tyget i och får ligga i minst tre dagar. Färgen blir duvblå. Jag tyckte nyansen blev vackrast om färgbadet fick stå ute på trappan. Det var ganska kallt ute. Ibland var det is på badet. Tydligen förstörs pigmentet i svarta bönor vid upphettning. I tidiga experiment provade jag att färga med spadet från färdigt kokta bönor i tetrapak. Vilket inte alls fungerade, och nu vet jag alltså varför.

En annan favorit var färgen som kom från granatäppelskal. En djupt grön färg. Det var lite krångligare än med de svarta bönorna. Det gamla lakanet betades först med alun. Färgbadet gjordes genom att koka skalen tillsammans med en rostig gammal fil i en timme. Sedan silades skalresterna bort och tyget lades i. Första badet jag gjorde fick hålla en temperatur på ca 80 grader, det andra fick ligga kallt över helgen, med den rostiga filen i badet.

Jag har under processens gång även band annat färgat med rött ris, lök, avokado och gurkmeja. Tanken har varit att fortsätta med vardagsfokuset. Att ta vara på det som annars slängs, att jobba med slitna håliga lakan och matrester. Det man har närmast kroppen, det man äter, vad berättar det om en människa?

Om det kladdiga momentet uteblir, är det som att jag inte riktigt står ut med skrivbordssittandet. Jag får liksom ingen ro. Det blir bildligt sett för torrt, för dammigt. Jag får liksom någon slags fysisk reaktion. Som att jag efter ett tag måste gå och smörja in händer och ansikte med fuktighetsgivande kräm och dricka kallt vatten. Det är inte så att det faktiskt dammar särskilt mycket, det är en känsla av det torra som blir övermäktig.

Jag kan också se på det som ett sätt att ta kontroll över materialet. Kanske är det så jag tämjer det? Gör det till mitt. Trycker ner det i en gryta med 80-gradigt vinägervatten. När lakanen hamnar hos mig är de ju på sätt och vis färdiga. De har sin laddning, de har sina slitna partier. I dem finns redan historierna jag är intresserad av.

Så jag förädlar det och gör det till mitt.

1. Lundin, L. (2014). *Naturlig färgning : Mat och kläder i ett kretslopp*. Stockholm: Natur & Kultur.

TILLVERKNINGSFASEN

En annan viktig komponent för att min process ska vara behaglig och givande är *tillverkningsfasen*. När jag förvandlas till en fabrik. När mina händer vet vad som ska göras, när de ”bara gör”. Alla timmar vid symaskinen. Det här momentet behövs för att jag ska kunna reflektera över vad det är jag faktiskt skapar.

Vad handlar det egentligen om?

Vad är det som är viktigt?

Vad vill jag ha sagt?

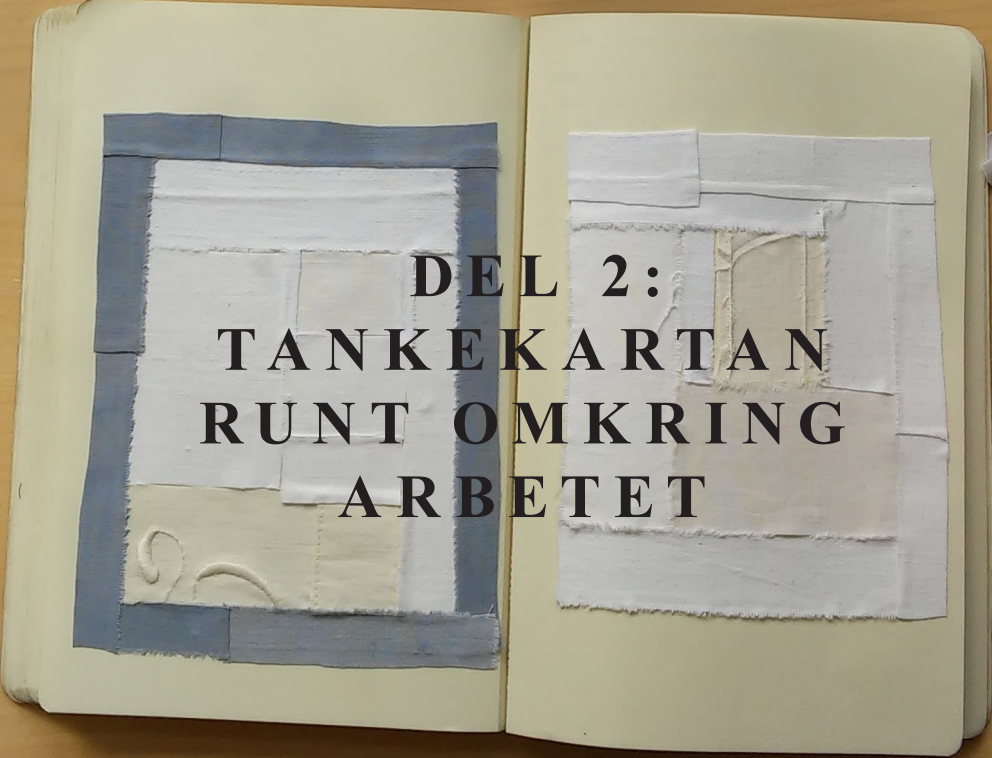
Textilen är, så som jag arbetar med den, långsam. Momenten är många, allt tar sin tid. Det passar mig bra. Det är väl egentligen också delvis ett ganska själviskt behov. Det är viktigt för mig även som människa, inte bara i mitt konstnärsskap. I min vardag finns, i och med mitt sätt att arbeta, mycket tid för eftertanke. Det gör mig till en mer fridfull person. Textilen ger mig tid att bearbeta och fundera på livet medan det pågår.

Hela arbetet handlar om tid, om slitningar, om livets gång. Därför gör det inte heller mig någonting att de naturligt färgade tygerna kommer att blekna med tiden. Då blir de bara någonting annat.

Konstnären Stina Stigell¹ sa under en föreläsning på HDK i februari 2017 att hon ”identifierar sig med skräp”. Jag kan inte annat än att hålla med.

1 <http://www.stinastigell.se/>

The image shows an open notebook on a wooden table. The notebook is open to two pages. The left page features a rectangular arrangement of fabric samples, including a blue border, a white center, and a yellowish fabric at the bottom. The right page has a white fabric sample with some stitching. The title 'DEL 2: TANKEKARTAN RUNT OMKRING ARBETET' is printed in the center of the notebook. Surrounding the notebook are various items: a pen, a glue stick, scissors, and pieces of fabric.

**DEL 2:
TANKEKARTAN
RUNT OMKRING
ARBETET**

Tombow
Klebstift
Glue Stick
Professional
White Glue • Water Soluble • Permanent

MORFARS HALSDUK

Min morfar Martin var sjöman i sin ungdom. Det var många unga pojkar på den tiden, där vi kommer ifrån. Han mönstrade på som kockjungman när han var 14 år.

Efter år på sjön blev det krig. Han hade finskt pass eftersom han var ålänning, och det var inte bra för finnarna hade ju affärer med Tyskland. Den 31 juli 1942 i Cochin (Indien) togs morfar tillfångat¹. Kanske var det tur, för några månader senare blev den båt han jobbade på just då sänkt av en tysk ubåt utanför Sierra Leone och många i besättningen dog.

Sen satt han där, mitt i den indiska djungeln nordöst om New Dehli i fyra år. I fånglägret fanns några ålänningar till, några finnar, men mest italienare och tyskar. Ibland fick de ta promenader i djungeln, spela fotboll och läsa böcker. En gång fick han dysenteri. Folk där i lägret dog av tropiska sjukdomar. Om man gick för nära stängslet sköts man ihjäl.

Den 14 augusti 1946 fick de äntligen, efter fyra långa år mönstra på en brittisk båt och börja ta sig hem. Via Liverpool och London till Göteborg, Stockholm, Helsingfors, och sen vidare till Föglö. Där träffade han mormor som på grund av kriget kommit från Finland till det demilitariserade Åland för att jobba. De flyttade sedan tillsammans till Stockholm. Där föddes min mamma och hennes brorsor på femtiotalet. Sen blev det så att min mamma träffade min pappa och flyttade tillbaka till Åland. Och så föddes jag på samma plats som morfar.

Jag har ärvt en sak från min morfar Martin. Det är en blå stickad yllehalsduk med vita tunna ränder. Jag gissar att garnet är indigofärgat. Han stickade den där i fånglägret i Indien. Den är rätstickad, någon tappad maska här och där, fransar.

Kanske var det här intresset för ”magiska textilier” började för mig. I och med allt som den här lilla halsduken innehåller. Jag tänker ofta på textilier som ”laddade”. Laddade med oro, trygghet, skam, rädsla, stolthet. Lagningar. Slitna byxknän. Liksom laddade med livet självt. Själva levandet är min största inspiration, alltid.

Var lärde han lärde sig sticka? Var det på Föglö när han var liten, av en häändig besättningskamrat, eller av någon i Indien? Säkert var nätterna kalla där. Säkert frös han. Säkert var det fyra väldigt långa år. Trodde han att han skulle dö där? Kommer man hem från en sån här upplevelse, när världen runt om en är i brand? Vad åt han, var sov han? Var någon snäll? Var fick han garnet ifrån? Vad har det här gjort med hans familj; med min mamma, med mig?

1 Dalnäs, T. (2016) Sjömän vid Himalayas fot. Hämtad 19 april 2017 från <http://www.sjofartstidningen.se/bloggar/utkiks-bloggen/sjoman-vid-himalayas-fot/>

Halsduken håller jag i mina händer. Jag har aldrig träffat morfar Martin. Han dog innan jag föddes. På hans begravning flög det in en fågel i kyrkan, den flög omkring under det vackra taket.

Jag fick aldrig träffa honom. Men jag har den halsduken. Han har gjort den. För att inte frysa under de indiska nätterna.

Tre sjömän uppstasade för besök i land. Martin Mansnerus längst t.v.

TANKARNA OM TRYGGHET

Vad är egentligen trygghet?

Alla sjömän i min släkt. All krigserfarenhet. Vad har den gjort med mig?

Mormor flyttade från sin familj, Ommas föräldrar flyttade från sin, morfar flyttade, mamma flyttade, jag flyttade. Men jag ska tillbaka.

Var finner man trygghet på en ny plats?

Jag har en kringfläckande historia. Och samtidigt, rent historiskt, väldigt platsbunden. Föglö, Åland. Farfar och hans släkt har alltid bott på samma ställe, samma plats som jag föddes på, vi växte upp i samma hus. Vad har det gjort med mig? Jag har alltid känt mig splittrad. Samtidigt som jag verkligen har rötter på den plats jag växt upp så har jag samtidigt väldigt mycket obeständigt i mig.

Jag är inte svensk. Är jag då finsk? Finländare? Det känns också konstigt, inte rätt. Jag har växt upp med Rapport på Svt1 men med andra pinnnglassar i mataffären. K-market, inte ICA Maxi eller Coop Konsum. Mark och euro, inte kronor. Jag är finsk, ändå inte. Jag är ålänning. Jag kommer från mittimellan. Det skapar en osäkerhet på vart man egentligen hör hemma, samtidigt som jag ju vet precis.

Det finns forskning om att erfarenheter kan gå i arv. Forskare på University of Pennsylvania gjorde 2013 experiment där de lärde möss att associera en viss doft med skräck¹. Genom att utsätta mössen för små elektriska chocker och samtidigt spruta in körsbärsdoft i deras bur förknippade de till slut doften med rädsla. Dessa möss fick sedan barn, och barnbarn. När de sen sprutade in körsbärsdoften i barnbarnens bur reagerade de också negativt på doften, även om de inte hade något eget minne av de skrämmande elchockerna. Forskarna som genomfört experimentet menar alltså att det kan vara så att minnen och händelser kan sparas i vårt DNA.

Arbetskraftsinvandring. Morfar och mormor flyttade till Stockholm från Åland och Finland. De hade språket, mormor hade lärt sig svenska på Föglö. Men de var utlänningar. De var utanför, inga svenska kompisar. De umgicks med sverigefinnar och ålänningar.

De hade båda krigserfarenhet. Morfar hade suttit inlåst i en tigerbur i Indien och bara ätit två bananer på två dagar och sen forslats till ett fångläger för att stanna där i fyra år och nästan dö av dysenteri.

¹ Callaway, E. (2013) Fearful memories haunt mouse descendants. Hämtad 19 april 2017 från <http://www.nature.com/news/fearful-memories-haunt-mouse-descendants-1.14272>

Mormor bodde i ett land i krig. Maten tog slut där med. Aldrig hade hon varit så tjock som när hon kom till Åland. Vad gör det med en människa? Jag tänker på alla människor som måste fly från sina hem idag. Morfar pratade aldrig om Indien. Men ibland drömde han mardrömmar, ibland blev han plötsligt jättearg och ibland var han tyst i flera dagar.

Vad gjorde det här med deras barn? Peter, Janne, Eva.

Varför har jag så svårt för avsked?

Vad bär jag med mig från deras historia?

Förlåt (2016).
Detalj ur ett tidigare verk.

**DEL 3:
TÄCKET**

**Ur forskningsartikeln *Kvinnors ansvarstagande kan leda till ohälsa*
av Annika Forssén och Gunilla Carlstedt
Publicerad i Läkartidningen nr 16, 2001, Volym 98**

”I vårt forskningsprojekt beskriver och karakteriserar vi några kvinnors betalda och obetalda arbete och deras upplevelser av hälsa och ohälsa. Bakgrunden till forskningen finns i vårt arbete som läkare, främst inom allmänmedicin och psykiatri. Vi har funnit att tillgänglig medicinsk kunskap ofta inte räcker, eller passar dåligt, i förhållande till det liv och den ohälsa som många kvinnor beskriver. En orsak till detta är, menar vi, att kvinnors arbete och arbetsvillkor är lite uppmärksammade och dåligt kända i medicinsk vetenskap. Det gäller villkoren i kvinnors betalda, men inte minst deras obetalda, arbete. Den kunskap som hittills skapats om arbete och hälsa har i första hand utgått från mäns erfarenheter – och koncentrerats på förvärvsarbete [1]. I nedanstående artikel diskuteras de förväntningar som ställs på kvinnor när det gäller ansvarstagande för andra – och det därmed sammanhängande, och i studien skapade, begreppet »tvingande lyhördhet».

(...)

SAMMANFATTAT

Kvinnor upplever ofta krav på sig att ta ansvar för hur andra har det. I artikeln ses detta som en form av arbete, med konsekvenser för kvinnors egen hälsa.

Begreppet »tvingande lyhördhet» prövas för att beteckna en skada som ansvarsarbetet kan orsaka. Skadan uppstår när kraven blivit för stora och den uppövade lyhördheten format kvinnornas sätt att vara.

Skadan består i att kvinnorna i ökande grad sätter andras behov i fokus och inte förmår sätta gränser för sina insatser. Följden blir fysisk och psykisk överansträngning.

Ohälsan ses som en konsekvens av den könsarbetsdelning som råder i samhället. Detta diskuteras i förhållande till arbetssituationen för vårdpersonal och kvinnliga läkare.”

LAPPTÄCKET

Jag använder lappar. Små, stora. Uttrycket är på ett sätt maniskt. Men fyllt av tid och omtanke: kärlek. Som önskan om att ”Allt måste bli bra” ofta är.

Sömmar, sömmar, sömmar. Linjer, linjer, linjer.

Materialet är använda, slitna gamla lakan. På dem har människor gråtit, haft feberfrossa, skrattat, sovit, drömt, haft sex, druckit kamomillte, ätit dillchips. Växt upp. Blivit gamla och blivit tonåringar. Ett material så fyllt till bredden av liv.

Jag letar efter en tyngd i uttrycket. Jag vill berätta om tyngden av ansvar som uppstår i och med att man älskar någon. Det är underbart och varmt och tryggt samtidigt som det är tungt och övermäktigt. Ett för stort ansvar. Men man har inget val för det är det enda man vill. Det handlar om att göra sitt absolut yttersta för någon annan. Det handlar om att misslyckas med det, att istället bli kvävande, för mycket, för självisk. Alla motstridiga känslor som handlar om vad man själv får kräva. Vad har jag rätt till i det här? Det handlar om att vara människa. Om att inte vara mer än människa.

Om jag lägger mig under täcket, kommer jag kunna andas? Jag strävar efter att verket ska vara både ett hot och en välkomnande grotta. En symbol för att trygghet, jag ser täcket så, samtidigt arbetar jag fram ett oroligt, kanske hetsigt uttryck. Tungt ska det ligga över axlarna. Alla timmar vid symaskinen, alla små lappar. Men jag vill att du ska kunna somna.

Arbetet strävar efter en känsla av att någon är närvarande. Någon finns här som vill dig gott. Nån vill att du ska vara varm, trygg, mätt. Samtidigt: Vad gör dessa önskningar med skaparen?

Medan arbetet pågår tänker jag: Vad betyder det att klippa sönder någonting och sedan sy ihop det igen? Handlingen känns helt naturlig. Som att det är något självklart att göra. Att riva av, bygga upp. Vissa tygbitar är väldigt sköra. Några av lakanen hade inte hållit ihop i större bitar.

Det blir ett lapptäcke. Det är så man gör, klipper sönder, bygger upp. Uttrycket har likheter med konstnären Petter Hellsings verk ”Patched Up”¹. Små tygbitar sammanfogade i ett hektiskt mönster. Kvadratiska bitar. Till synes gjorda utan att följa en färdig förlaga.

1. Hellsing, P. (2015) Patched Up. Hämtad 19 april 2017 från <http://www.petterhellsing.se/works/15tegen2/tegen2.html>

Samtidigt som det i likhet med trasmattan är en klassisk teknik för att ta vara på det man har, vara sparsam och återbruka, så är det också som en karta över liv. En bit från farmor, en bit från mig sammankopplas med en bit köpt second hand. Slitningarna i lakanen gör naturliga färgskiftningar. Jag använder mig av dem som en ytterligare effekt.

På utställningen *Förkroppsligat* som visades 2 september 2016- 15 januari 2017 på *Nationalmuseum Design i Kulturhuset* i Stockholm, visade konstnären Emma Linde ett verk gjort i lapptechnik. ca 2,2 x 2,2 meter stort. Materialet var de kläder som hon hade använt under en dag. Ihopsatta lappar i geometriska former bildar en bild en människokropp. Jag ser kopplingar till det jag gör i hennes arbete. En närhet till kroppen, och viljan att röra sig i en textil tradition fast göra traditionen till sin egen.

Textilier som är så nära att de samlar upp vår doft, det finns så mycket poesi i dem.

”Nej- Maj vänder sig om, drämmer igen den blankbetsade dörren. Super han också? Tar piller? Har han sitt arbete kvar? Det är inte sunt för en kille att ha det där utseendet. Nästan lite som Elvis. Ja, kanske inte riktigt så... men det mörka, blanka håret, skinnjackan- hade han varit ful hade han inte kunnat dra fram som en jädra horbock. Ja, så var det sagt. Inombords. Hur hon ser på sonen. Hon har tolererat hans affärer länge nog nu. Och vill han inte ha en familjeflicka får han slippa det då. Men Maj tänker inte ta hand om honom.

Fast redan nästa morgon har hon frukost åt honom strax efter sex. Han stjälpur i sig kaffe och smörgås- han vill aldrig börja dagen med havregryn trots att det vore det bästa för honom- och innan han går till jobbet hasplar han ur sig att det ordnar sig. Jag tycker du ska låta Solbritt behålla lakanen, säger hon och ger honom unikaboxen. Om det är du som varit dum så ska hon i alla fall inte bli av med dem för det.”¹

1. Sandberg K. (2015) Liv till varje pris. Örnköldsvik: Nordstedts, sid 464

THE QUILTS OF GEE'S BEND

Arbetet med lapptäcket började för mig med att jag hittade en bok om African American Quilts¹ och symboliken i deras lapptäcken och arvet från afrikanska kulturer. Strax efter det hittade jag fram till The Quilters of Gee's Bend². De var och är en grupp afroamerikanska kvinnor som bodde och fortfarande bor i den lilla isolerade byn Boykin (innan 1949 kallades den Gee's Bend) i Alabama, USA. År 2010 bodde där 275 personer. Det är ett fattigt område. Invånarna i byn är ättlingar till förslavade afroamerikaner som arbetade på bomullsplantagen som låg där i början på 1800-talet, intill Alabama River's strand. På 1960-talet började världen få upp ögonen för gruppen. Deras täcken har legat till grund för diskussioner i USA om hur konst egentligen ska definieras³.

Det var hos dem jag fastnade. Deras underbart vackra täcken, helt nödvändiga för att inte frysa på nätterna. Deras täcken är från början inte konstverk. De är täcken. Gjorda från ett behov av värme. När människor inte har någonting måste de tillverka det själva.

Handsydda, stora, skeva. I täckenas mönster finns en enkelhet. Jag tror att det är i just den enkelheten som historierna jag läser in får plats. Mönstret är ofta påhittat efter hand, och säkert ofta beroende av tyget de just då lyckats få tag på. Gamla bomullssäcker blektes för att kunna användas⁴. Kvinnorna samlades runt täckena, sjöng, delade sina bekymmer och sin gläde med varandra. De fick använda sin kreativitet, och göra något de faktiskt tyckte var roligt i deras annars så hårda liv.

I täckena från Gee's Bend finns mycket jag letar efter i mitt eget arbete. En närvaro, en seriositet. Även någon slags desperation. Jag var på en konsert med Iris Viljanen den 9 mars 2017 och jag kan inte sluta tänka på hennes käke. När hon satt där vid pianot på den lilla scenen kunde jag se på hennes spända, koncentrerade, käke att hon menade allvar. Det var på riktigt, det hon gjorde var viktigt. Jag ser käken framför mig när jag blundar, den har blivit nästan som en symbol för mig. Och det är samma sak med täckena från Gee's Bend. De är också gjorda med spänd käke. De är en liknande symbol. De ljuder också i bakgrunden när jag arbetar vid symaskinen.

1. Wahlman, M., & Museum of American Folk Art. (1993). Signs and symbols : African images in African-American quilts. New York: Studio Books in association with Museum of American Folk Art.

2. Beardsley, B., Arnett, P., Arnett W. (2002) The Quilts of Gee's Bend. Tinwood Books

3. Stevens, K. (2007) Gee's Bend. Hämtad 19 april 2017 från <http://www.encyclopediaofalabama.org/article/h-1094>

4. Souls Grown Deep Foundation (2013). The Quilts of Gee's Bend. Hämtad 19 april 2017 från <https://vimeo.com/50454661>

FEMINISTISK STRATEGI

Jag hade en diskussion med min handledare om att skriva eller inte skriva om textilens plats i konsthistorien, om den låga status som kvinnligt kodade intresseområden fortfarande har. Ida-Lovisa Rudolfssons argument var bra; *"Kanske blir det så att det är man själv som hela tiden lägger nytt bränsle på ett samtal och en känsla av underläge som annars för länge sedan dött ut."* En konstnär som målar ägnar inte tid åt att i sitt masterarbete rättfärdiga sin plats i konstvärlden. Bara gör, finns till, vi behöver inte rättfärdiga att vi är här!

Innan diskussionen vi hade under den där handledningen i mars, har jag alltid tänkt på det som en feministiskt handling att prata om textilens låga status och varför det är som det är med den. Att vi genom att agera så skulle skjuta oss själva i foten är en ny tanke för mig.

Vilken strategi är rimlig att ha? Jag tycker frågan är viktig. För mig är det nästintill oundvikligt att bortse ifrån allt det som textilen bär inom sig, all politik som kommer med materialet, och att jag i och med den ibland känner tvivel på om textilen faktiskt är ett vettigt val.

Textilen har historiskt sett varit en symbol för kvinnlighet och kvinnogöra. Dens historia är tätt sammanflätad med hemmet. Idag finns modeindustrin som till stor del riktar sig till kvinnor, de ohållbara lågpriskedjorna, giften som används i produktionen, vattenbristen i utvecklingsländerna. Det är enkelt att väva in politik i textil konst, för det finns så många faktorer att ta ställning till.

Jag håller med Ida-Lovisa Rudolfsson om att jag inte behöver rättfärdiga mig själv. Jag är här och så är det med det. Jag är stolt och glad över både mitt arbete och det arv jag som textilkonstnär bär på. Jag vill inte vara någon annanstans. Men jag tycker ändå att det är viktigt att prata om vad det innebär att textilen är kvinnligt kodad, och varför en del konstnärer som arbetar med textil som enda material inte vill kalla sig textilkonstnärer för att de tycker att ordet har "en dålig klang". Ibland tänker även jag den tanken, och därför känns det så viktigt att prata om detta.

Samtidigt vet jag inte om platsen för denna diskussion ska vara i mitt masterarbete. Jag inser att den, här i rapporten, på ett sätt tar bort fokuset från mitt faktiska verk. På samma gång är det viktigt just för arbetet. För mig är laddningen i materialet en så stor del, och här finns en del av den laddningen jag är intresserad av.

**DEL 4:
BILDER**

Processbild framisdan

Processbild baksidan

*Det var ett halvår sen som de menade du var frisk
Klart det e nojigt
Att en får ångestproblematik
Du kan int tänka klart det e för sent
Försök sov nu
försök att tömma huvet*

*Vi kan int gör nå åt det här mer i kväll
Vi kan int gör nå åt det här mer i kväll*

*Sen den dagen har en oro funnits här
Men de menar
att de inte ser nåt där*

- Ur låten *Ska vi fira*, Iris Viljanen (2016)

